

Diskussion af muligt investeringstilskud til økologisk produktion

Jacobsen, Brian H.

Publication date:
2013

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Jacobsen, B. H., (2013). *Diskussion af muligt investeringstilskud til økologisk produktion*, Nr. 030-0015/13-5480, 7 s., dec. 10, 2013. IFRO Udredning Nr. 2013/23

IFRO Udredning

Diskussion af muligt investeringstilskud
til økologisk produktion

Brian H. Jacobsen

IFRO Udredning 2013 / 23

Diskussion af muligt investeringstilskud til økologisk produktion

Forfatter: Brian H. Jacobsen

Udarbejdet for NaturErhvervstyrelsen i henhold til aftale mellem Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri om myndighedsberedskab.

Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi
Københavns Universitet
Rolighedsvej 25
1958 Frederiksberg
www.ifro.ku.dk

Københavns Universitet
Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi
Seniorforsker Brian H. Jacobsen

Diskussion af muligt investeringstilskud til økologisk produktion

NaturErhvervstyrelsen (NAER) har i bestilling af 25. juni 2013 bl.a. fremsat et ønske om at få nærmere belyst om et øget investeringstilskud til økologisk produktion kunne øge det økologiske areal.

Det vurderes i udgangspunktet, at behovet for investeringsstøtte er størst i de produktioner, hvor det kræver større investeringer for at etablere den økologiske produktion.

Det vurderes, at det primært er svin og fjerkræ, hvor dette gælder, idet frugt/grønt behandles i et andet notat. Der skal i gennemgangen også foretages en vurdering af hvilke af de krævede investeringer som der allerede i dag kan opnås støtte til i forbindelse med den eksisterende investeringsstøtte ordning. Endelig skal der gerne gives et skøn på hvilken ændring i det økologiske areal den foreslåede ordning vil have.

I det følgende beskrives først sektoren og de forskellige driftsgrene. Dernæst beskrives de eksisterende investeringsstøttemuligheder. Dernæst drøftes rammevilkårsanalysen i sammenhæng med de faktiske afsætningsvilkår for økologiske produkter og forventede effekter af ordningerne.

1. Sektoranalyse og udgangspunkt

Det er i rammevilkårsanalysen for økologisk jordbrug angivet, at et investeringstilskud på fx 40% vil reducere omkostningerne ved omlægning fra konventionel til økologisk produktion (Jensen et al., 2012). Et sådant tilskud reducerer de omkostninger der er koblet til investeringen, mens de løbende driftsomkostninger er uændrede. De mulige investeringer kunne være tilskud til udmugningsteknologier til hønsehold eller til højteknologiske metoder til bekæmpelse af ukrudt i fx gulerødder. Ofte vil det være mest interessant i kapitalintensive bedrifter der dyrker fx kartofler eller sukkerroer. Der er i 2011 oprettet en investeringstilskudsordning for økologiske bedrifter, der minder om den eksisterende miljøteknologiordning hvor økologer også kan søge tilskud, men på lige fod med de konventionelle bedrifter, hvor det kan være svært at konkurrere på omkostningseffektiviteten. (se teknologier i bilag).

Fødevareministeriet afsatte i 2011 24 mio. kr. til en investeringsordning til økologiske jordbrugsbedrifter. Der er afsat 4,8 mio. kr. til hvert af følgende 5 områder: Svinesektoren, kvægsektoren, frugt- og grøntsektoren, planteavl og æg og fjerkræbranchen. Projektet kan maksimalt være på 5 mio. kr. og skal være over 300.000 kr. (fra 2013 over 100.000 kr.) Teknologien skal være omfattet af listen over relevante teknologier, som er udarbejdet af DCA fra Aarhus Universitet (se bilag). Det er en lang liste som omfatter stort set alle mulige teknologiske løsninger, der kan implementeres på økologiske bedrifter.

Baseret på data udtræk om ansøgte tilskud fra NaturErhvervsstyrelsen er det tydeligt, at tilskuddet primært er givet til etablerede økologer og ikke til økologer der er under omlægning (kun 3 ud af det samlede antal på ca. 450 ansøgninger var fra bedrifter under omlægning). Ansøgningerne udgør ca. 120.000 kr. pr. stk. omfattende en investering på ca. 300.000 kr. pr. ansøgning. En bedrift kan godt have flere ansøgninger. Der blev ansøgt om ca. 55 mio. kr. og uddelt ca. 30 mio. kr. Plante- og æg/fjerkræbedrifter har fået den største andel af den samlede støtte. Mange kvægbedrifter har fået afslag på ansøgning om tilskud.

De tilskud der er givet udgør ca. 310.000 kr. pr. bedrift og der er givet i alt 271 tilsagn. De bedrifter der søger om støtte har i gennemsnit over 200 ha og det er således de større økologiske bedrifter der søger om støtte. De mest populære er relateret til adfærdssensorer, fodring og ukrudtsbehandling i marken. På plante- og kvægbedrifter er der ansøgt om et større beløb end der er afsat, mens det modsatte er tilfældet for svin, fjerkræ og frugt. I den forbindelse har en øget pulje til plante og kvæg betydet at flere ansøgninger er blevet accepteret. Hver enkelt ansøgning vurderes ud fra nogle givne parametre og rangordnes herefter.

Det er vurderingen, at den nuværende investeringsordning sikrer bedre betingelser for nuværende økologer, men i mindre grad anvendes af nye økologer. Dog kan investeringstilskud til eksisterende bedrifter reducere omkostninger og muliggøre produktionsudvidelser og jordkøb, der også øger det økologiske areal. Spørgsmål er derfor hvordan en støtteordning kunne indrettes så den er mere målrettet mod en stigning i antallet af fx økologiske svineproducenter.

Som angivet i rammevilkårsanalysen (Jensen et al., 2012) så hænger behovet for investeringsstøtte også sammen med indtjeningen i erhvervet og de omlægningsomkostninger der i øvrigt er. Generelt vil større omlægningsomkostninger øge behovet for investeringsstøtte.

2. Investeringsstøtte til økologisk svineproduktion

For at belyse dette er der opstillet en case, hvor en økologisk planteavler udvider og etablerer en økologisk svineproduktion. Der blev i 2012 på 143 økologiske svinebedrifter produceret ca. 90.000 økologiske slagtesvin. Formålet er at belyse omfanget af merinvesteringer i forhold til en konventionel investering med henblik på at belyse hvordan en investeringsordning kunne se ud.

Tabel 1. Konventionel planteproduktion og økologisk svineproduktion

	Plantebedrift	Økologisk svinebedrift
Areal (ha)	210	210
Korn i alt (ha)	145	145
Hvede (ha)	65	25
Frøgræs og andre salg (ha)	40	0
Ærter (ha)	0	10
Grovfoder (ha)	0	40
Søer, avl (primo)	0	200
Andre dyr	0	2.000
Dyreenheder (DE)	0	200
Bruttoudbytte (1000 kr.)	3.900	10.046
Resultat af primær drift (1000 kr.)	1.143	2.038
Driftsresultat (1000 kr.)	704	1.230
Driftsresultat efter ejer (1000 kr.)	332	632
Aktiver i alt (1000 kr.)	48.000	45.000

- Aktiver for plantebedrift er nedjusteret så passer med 210 ha og ikke de 240 ha der indgår i regnskab.

Konklusionen er således at plantebedriften ikke behøver at tilkøbe jord for at etablere en økologisk svineproduktion. Sædskiftet skal omlægges til mere ærter og mindre hvede samt frøgræs. Høstudbyttet er 58 hkg i byg og 78 hkg/ha i hvede for den konventionelle, men kun 31 Hkg/ha for den økologiske produktion, så der er en betydelig udbytte reduktion.

Det valgte produktionssystem kan enten baseres på friland (system A) eller en kombination af søer på friland og slagtesvin på stald med løbegård (system B). Prisen pr. stiplads ved system B er 6.000 kr. pr. styk. Det har ikke indenfor rammerne af denne analyse været muligt nærmere at analysere hvordan en investeringsordning målrettet fx ovenstående produktionsskift kan udformes i praksis og hvordan det faktiske investeringsbehov er skruet sammen.

Hvilken effekt kan en investeringsordning have?

Det fremføres i rammevilkårsanalysen for økologi (Jensen et al., 2012) at målrettede ekstra omlægningstilskud i størrelsesordenen 8 mio. kr. pr. år vil "i alle tre tilskudsmodeller sandsynligvis kunne bidrage til en forøgelse af det økologisk dyrkede areal i Danmark". De tre modeller er et arealdifferentieret tilskud, et målrettet til svin og fjerkræ, samt generel investeringsstøtte. Generelle investeringstilskud forventes især at stimulere omlægning af kvægbrug, men såfremt investeringstilskuddet i stedet målrettes til bestemte produktionsgrene, fx svineproduktion eller frugtavl, vil billedet se anderledes ud, sandsynligvis med en mindre samlet effekt på det økologiske areal, fordi investeringstilskuddet ifølge beregningen giver den største arealeffekt pr. kronens tilskud på kvægbedrifterne.

Rapporten af Jensen et al., (2012) anfører endvidere, at "en stigning i det årlige budget til differentierede økologi-tilskudsordninger på ca. 8 mio. kr. vil kunne bidrage til målsætningen om at øge det økologiske areal. Beregningerne tyder på, at den afgrødedifferentierede tilskudsmodel vil kunne stimulere en stigning i det økologiske areal på 3-5 pct., et tilskud pr dyreenhed svin eller fjerkræ vil kunne føre til en stigning på 6-8 pct., og en generel tilskudsordning til investeringer i økologi vil kunne føre til en stigning i det økologiske areal på 15-20 pct. (mens mere specifikt øremærkede investeringstilskud formentlig vil have en mindre areal-effekt)."

Spørgsmålet er herefter hvilken vækst der reelt kan forventes i det økologiske areal i 2014 og frem såfremt der etableres en ny investeringsstøtteordning?

Det fremgår tydeligt af figur 7.2. i Jensen et al. (2012), at der nok sker den største vækst ved brug af investeringsordningen, men det fremgår også at væksten sker på kvægbedrifterne. Problemet er imidlertid, som angivet senere i rapporten, at der i dag ikke kan ske yderligere etablering af økologiske arealer på mælkebedrifter, da der ikke kan etableres aftaler med ARLA. Fratrækkes væksten i malkekvægsektoren så opnås den største vækst ved hjælp af tilskud målrettet svin og fjerkræ. Denne vækst vil dog være noget mindre end de 15-20%, men nærmere 3-8% eller 5-14.000 ha.

Da det samtidig er angivet, at det kun er økologisk svineproduktion der kan siges at være i en mindre mangel situation, så er det vigtigt at der er realistiske vurderinger omkring det faktiske potentiale i øget areal grundet introduktion af en målrettet investeringsstøtte. En mulighed kunne være at udvide den nuværende ordning til også at dække fx grisehytter, rodeareal på svinebedrifter m.m.

KONKLUSION

Konklusionen er derfor at der med den nuværende økologi investeringsstøtte gives tilskud til en lang række teknologier hvilket primært hjælper til at forbedre økonomien på eksisterende økologiske bedrifter.

Rammevilkårsanalysen angiver at øget investeringsstøtte vil øge det økologiske areal med 15-20%, men hovedparten af denne vækst kommer fra en stigning i det økologiske areal på kvægbedrifter. Da dette pt. Ikke er muligt at øge det økologiske areal på disse bedrifter, viser analysen at et målrettet tilskud til svine- og fjerkræbedrifter giver den største effekt for disse bedrifter. Væksten i det økologiske areal vil dog være noget mindre svarende til 3-8% eller 5-14.000 ha.

Den ændrede støtteform kan enten være målrettet produktionstilskud eller investeringstilskud målrettet udvalgte produktioner. Det kan her overvejes hvilke aktiver investeringsstøtten bør

omfatte, idet det kan være både bygninger, udearealer og hytter. Dette afhænger også af hvad der kommissions programtekst gives mulighed for at støtte. NAER oplyser at der i det nuværende program ikke kan gives støtte til bygninger og at der primært ydes tilskud til egentlige teknologier som fx grisehytter mens udearealer og bygninger ikke støttes.

Kilder:

Jensen et al. (2012). Rammesvilkår for den danske økologiske landbrugssektor og analyser af differentieret omlægningsstøtte. FOI rapport nr. 211 udgivet sammen med ICROFs

Nørremark, M. et al. (2012). Faglig redegørelse og teknologiliste 2012 til brug i forbindelse med ordningen vedrørende tilskud til investeringer i nye teknologier på økologiske bedrifter. Notat til Natur Erhvervsstyrelsen, DCA, Århus Universitet.

Indholdsfortegnelse fra liste over nye teknologier på økologiske bedrifter

Indsatsområde 1. Svin -	7
Indledning	7
Arbejdslettelse, dyrevelfærd, produktivitet og dødelighed ved smågrise	7
Svinestalde og udearealer	7
Produktivitet, udnyttelse af foder og selvforsyning	7
1.1 Bedre hytter	8
1.2 Vandforsyning	8
1.3 & 1.5 Robotteknologi	9
1.4 Rovdyrsikring af omfangshegn	9
1.6 Sensorregistrering til påvisning af brunst	9
1.7 Foderblandingsanlæg	10
1.8-1.11 Bedre udfodringsteknologi	10
1.12 Automatisk vægt og styresystem	11
1.13 Frostfrie udearealer	12
1.14 Tilsætning af syre til overbrusningsvandet	12
1.15 Transportvogn	12
1.16 Skrabning af udearealer	12
1.17 Mobile grisehuse inkl. fold	13
1.18 Halmstrøningsmaskine til hytter og stalde	13
Indsatsområde 2. Kvæg -	14
Indledning	14
Afgræsning, fodring, sundhed og adfærd, miljø og produktkvalitet	14
Foderforsyning, kvalitet, udnyttelse og øget selvforsyning	14
Sundhed og velfærd	14
Andre nye teknologier til kødkvæg og kvier	14
2.1 Intelligente låger og led	14
2.2 Materialer til drivveje	15
2.3 Sensorbaseret måling af græsningstid og ædetid	15
2.4 Græstilbud og måling af biomasse	16
2.5 Mobil malkerobotteknologi	16
2.6-2.7 Teknologi til fremme af foderkvalitet	16
2.8 Software til management-programmer	17
2.9 Sensorovervågning af lagre	18
2.10 Adfærdssensorer til reproduktion	18
2.11 Mobil og intelligent udfodring til udendørs brug	18
2.12 Drikkenipler, specielle kummer og el-varmekabler for frostsikring af vandforsyning	18
2.13 Velfærd ved brug af adfærds sensorer og elektroniske øremærker	19
2.14 Frisk græs fodret i stalden	19
2.15 Genbrugsvaskemaskine	19
2.16 Mobil malkerobotteknologi	20
Indsatsområde 3. Frugt, bær og grøntsager	21
3.1 Nedkøling, langtidsoptbevaring og pakning af grøntsager, frugt og grønt, hvor smag såvel som kvalitet optimeres	21
3.2 Tunneldyrkningsbeskyttet produktion	22
3.3 Sorteringsteknologi	23

3.4 Udstyr til vinteropbevaring i mark	24
3.5 Dryp- og gødevandingsudstyr	24
3.6 Mobilrobotter til plantagepleje og monitorering	25
3.7 Elektrificeret lugevogn	25
3.8 Lugemaskiner i rækker af træer og buske	25
3.9 Autostyret og automatisk plantemaskine for samdyrkning	26
3.10 Sprinklersprøjtning/overbrusning med svovl	26
3.11 Varmt-/hedvandsbehandling	27
3.12 Regntag.....	27
3.13 Løvopsamler	27
3.14 Pillepressere for stabilisering af mobile grøngødninger	28
3.15 Kompostvender	28
3.16 Bedsystem med faste kørespor	28
3.17 Udbringning (findeling og udlægning) og nedmuldning af mobile grøngødninger (frisk, ensileret eller afgasset grønmasse)	28
Indsatsområde 4. Planteavl	29
4.1 Mekanisk/fysisk ukrudtsbekæmpelse i afgrøderækker af udplantede afgrøder	29
4.2 Autostyring af radrensersektioner på rad- og bedrenser med stor arbejdsbredde	29
4.3 Ukrudtsbrænder med sensor, som registrerer områder med ukrudtsdække	30
4.4 On-line-markdatabase og beslutningsstøttesystemer	31
4.5 Optrækning, sammenrivning og fjernelse af rodukrudt	31
4.6 Robotbaseret bekæmpelse af to-kim-bladet ukrudt i flerårige græsmarker	32
4.7 Elektronisk styring af cellehjul på enkorssåmaskiner	32

Kilde: Nørreremark et al. (2012)